

Jarmo Kiuru

HIRVENMETSÄSTYS- OIKEUS

HIRVENMETSÄSTYS- OIKEUS

HIRVENMETSÄSTYS- OIKEUS

Jarmo Kiuru

Oikeusasematieto Oy
Helsinki

© 2019 Jarmo Kiuru

Kustantaja: Oikeusasematieto Oy, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD - Books on Demand, Nordsteds, Saksa

ISBN 978-952-94-1389-8 (sid.) 2. painos
ISBN 978-952-94-1390-4 (PDF) 3. painos

SISÄLLYS

1 Esipuhe 7

2 Metsästäjäkohtaiset vaatimukset 11

- 2.1 Metsästäjäutkiminto 11
- 2.2 Ampuma-ase ja patruuna 13
- 2.3 Ampumakoe 21
- 2.4 Varusteet 29

3 Metsästys oikeus 33

- 3.1 Maanomistajan metsästys oikeus 33
 - 3.1.1 Omistusoikeuden käsite 33
 - 3.1.2 Erilaiset omistajatahot 36
 - 3.1.2.1 Oikeussubjekteista 36
 - 3.1.2.2 Luonnolliset henkilöt 37
 - 3.1.2.2.1 Yksi omistaja 37
 - 3.1.2.2.2 Yhteisomistus 37
 - 3.1.2.2.3 Useamman kiinteistön yhteiset alueet 39
 - 3.1.2.2.4 Kuolinpesä 40
 - 3.1.2.2.5 Vajaavaltaisuus ja konkurssi 43
 - 3.1.2.3 Oikeushenkilöt 43
 - 3.1.3 Kiinteistöjärjestelmä 44
 - 3.1.3.1 Rekisteriyksiköt 44
 - 3.1.3.2 Kiinteistötunnus 45
 - 3.1.3.3 Rekisteriyksikkötyypit 45
- 3.2 Lakiin perustuva metsästys oikeus 47
 - 3.2.1 Vapaa metsästys oikeus 47
 - 3.2.2 Metsästyksenvalvojan metsästyslupa 48

- 3.3 Metsästysoikeuden siirto 48
 - 3.3.1 Metsästysoikeuden haltija 48
 - 3.3.1.1 Luonnolliset henkilöt 48
 - 3.3.1.2 Oikeushenkilöt 50
 - 3.3.2 Metsästysoikeuden vuokraaminen 50
 - 3.3.2.1 Vuokrasopimuksen muoto 50
 - 3.3.2.2 Vuokrasopimuksen sisältö 51
 - 3.3.2.3 Vuokrasopimuksen kesto 52
 - 3.3.3 Metsästysoikeuden edelleen siirtäminen 53
 - 3.3.4 Metsästysoikeuden pysyvyys 54
 - 3.3.5 Metsästyslupa 55
- 3.4 Oikeuksien yhteentörmäystilanteet 55
 - 3.4.1 Kahdelle vuokraus 55
 - 3.4.2 Valtion metsästysoikeuden erityistilanteet 58
 - 3.4.2.1 Yleistä valtiosta metsästysoikeuden haltijana 58
 - 3.4.2.2 Viranomaismenettely valtion metsästysasioissa 59
 - 3.4.2.3 Valtion metsästysoikeuden vuokraaminen 61
 - 3.4.2.4 Metsästyslupan ostaminen valtiolta 63
 - 3.4.2.5 Valtio pyyntilupien hakijana 64
 - 3.4.2.6 Paikallisten metsästysalueen rajaaminen 65
 - 3.4.2.7 Ehtojen asettaminen paikallisille 67
 - 3.4.2.8 Alkuperäiskansan oikeudet 68

4 Pyyntilupamenettely 73

- 4.1 Hakija 73
 - 4.1.1 Yksittäinen luvan hakija 73
 - 4.1.2 Yhteislupa 73
 - 4.1.2.1 Metsästysoikeuden haltija yhteisluvassa 73
 - 4.1.2.2 Yhteisluvan perusajatus 76
 - 4.1.2.3 Useita hakijoita, yksi hakemus 86
- 4.2 Hakemusasiakirjat 89
 - 4.2.1 Hakemus 89
 - 4.2.2 Yhteislupasopimus 92

- 4.2.3 Valtakirjat tai rekisteriote 92
- 4.2.4 Liitekartta 93
- 4.2.5 Tilaluettelot ja metsästysoikeusasiakirjat 93
- 4.3 Riistanhoitoyhdistys 94
 - 4.3.1 Toimielimet 94
 - 4.3.1.1 Yhdistyksen yleinen kokous 94
 - 4.3.1.2 Yhdistyksen hallitus 96
 - 4.3.1.3 Toiminnanohjaaja 97
 - 4.3.2 Hirvieläinten verotussuunnitelma 98
 - 4.3.3 Esteellisyys ja virkavastuu 98
- 4.4 Suomen riistakeskus 101
 - 4.4.1 Julkisten hallintotehtävien yksikkö 101
 - 4.4.2 Pyyntiluvan myöntämisedellytykset 102
 - 4.4.2.1 Pyyntilupa-aluetta koskevat edellytykset 102
 - 4.4.2.1.1 Oikeus metsästää 102
 - 4.4.2.1.2 Alueen vähimmäiskoko 104
 - 4.4.2.1.3 Alueen yhtenäisyys 107
 - 4.4.2.1.4 Alueen sopivuus 111
 - 4.4.2.2 Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimus 114
 - 4.4.2.3 Hirvikannan hoitoon liittyvät edellytykset 130
 - 4.4.2.3.1 Hirvikannan arvioinnin lähteet 130
 - 4.4.2.3.2 Hirvikannan vaarantaminen 133
 - 4.4.2.3.3 Vahinkojen estäminen 143
 - 4.4.3 Pyyntilupapäätös 148
 - 4.4.3.1 Päätöstä koskevat yleiset vaatimukset 148
 - 4.4.3.2 Hakijaa koskevat tiedot 148
 - 4.4.3.3 Pyydettävät eläimet 150
 - 4.4.3.4 Pyyntialue 150
 - 4.4.3.5 Pyyntilupaehdot 153
 - 4.4.3.6 Jakoperusteita koskevat tiedot 157
- 4.5 Muutoksenhaku pyyntilupapäätökseen 160
 - 4.5.1 Valituskelpoinen päätös 160
 - 4.5.2 Valitukseen oikeutetut 161
 - 4.5.3 Valitusviranomainen ja -menettely 163
- 4.6 Metsästysviranomaisten valvonta 165

5 Metsästystä koskevat säännöt 169

5.1 Metsästysaika 169

5.2 Metsästyksenjohtaja 172

5.2.1 Kelpoisuus ja valinta tehtävään 172

5.2.2 Metsästyksenjohtajan tehtävät 173

5.2.3 Metsästyksenjohtajan vastuu 180

5.3 Viestintä 185

5.4 Turvallisuus 198

5.5 Aseiden kuljettaminen ja säilyttäminen 201

5.6 Häiriötilanteet 203

5.7 Metsästys ja kaato väärällä alueella 204

5.8 Ylimääräinen hirvi 206

5.9 Haavoittunut eläin 207

5.10 Emäänsä seuraava vasa 210

5.11 Koirien käyttö 211

5.12 Hirven jäljittäminen apuvälineillä 214

5.13 Metsästyksen valvonta 215

5.14 Jokamiehen oikeudet 217

5.15 Suojelualueet 218

5.16 Teiden käyttö 219

5.17 Moottoriajoneuvot metsästyksessä 222

5.18 Maastoajoneuvot 224

5.19 Riistanhoito ja passipaikat 226

5.20 Rajojen avaaminen 227

5.21 Tapaturmat ja vahingonkorvaus 228

6 Saalista koskeva sääntely 231

6.1 Luonnonvaraiset eläimet esineinä 231

6.1.1 Saaliin omistusoikeus 231

6.1.2 Kuolleenä tavatut hirvet ja teurasjätteet 233

6.1.3 Löytösarvet 236

6.2 Hygieniamääräykset 236

7 Peijaisia koskevat säännökset 241

7.1 Peijaisia koskeva ilmoitus 241

7.2 Tekijänoikeudet 242

7.3 Tavara-arpajaiset 242

7.4 Järjestäjän ja kiinteistönomistajan vastuu 243

8 Lopuksi 247

9 Sädökset ja normit 251

10 Viranomaisratkaisut 257

10.1 Hallintoviranomaiset 257

10.2 Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 257

10.3 Hallintotuomioistuimet 260

10.4 Yleiset tuomioistuimet 261

10.5 Yleiset laillisuusvalvojat 263

10.6 Muita viranomaisratkaisuja 263

11 Kirjallisuutta 265

1 Esipuhe

Ensimmäinen painos tästä teoksesta julkaistiin vuonna 2009. Monia muutoksia on matkanvarrella tapahtunut. Eritoten riis-tahallinnon uudistaminen edellytti vuonna 2015 teoksen päi-vittämistä. Nyt edellisessä painoksessa esille nostettuihin oi-keudellisiin ongelmiin on lainsäätäjän toimesta kajottu ja kirja on taas kaivannut ajantasaistamista.

Olen myös saanut aiempiin painoksiin mukavasti asiallista pa-lautetta ympäri maan. Monia mielenkiintoisia kysymyksiä on esitetty, joihin ei löytynyt vastausta aiemmista painoksista.

Tätä teosta on tehty edelleen pilke silmäkulmassa. Onhan hir-venmetsästys vapaa-ajanharrastus, josta nautitaan silloin kun siihen on tilaisuus. Oikeuden alalla olisi monia ihmisten koh-taloihin vaikuttavia suurempia kysymyksiä, joista voisi myös aiheensa valita. Olen ollut niitä todistamassa sekä suuren ilon että suuren surun hetkellä.

Isoissa metsästysseuroissa on usein monen alan ihmisiä, mikä voi joskus olla vahvuus. Olen itse ollut useissa metsästysseu-roissa – tälläkin hetkellä puolessa kymmenessä – ja mukana on voinut olla vaikka minkä alan taitajaa, joiden puoleen on usein porukalla käännetty seuran talkoohommien niin vaati-essa. Kaikkien ei tarvitse osata kaikkea.

Kokemus on osoittanut, että harrastus - eritoten hirvenmet-sästys - voi herättää elämää suurempia tuntemuksia ja into-himoja, joita laannuttamaan tarvitaan joskus ammattiapua. Sutkaaminen ja väärin tekeminen ovat mahdollisia harras-tusasioissa samalla tavalla kuin arkielämässä muuten. Omalle kontolleni on talkoohommissa tullut koulu- ja opiskeluvuosi-en jälkeen oikeudellista osaamista edellyttävät hommat.

Metsästyksen tiimoilta aina sattuu ja tapahtuu, ja jottei tapahtuisi enempää kuin ehditään kohtuudella sulattelemaan, kannattaa porukalla etukäteen miettiä ja kertailla harrastuksen sääntöjä. Omia etuja puolustettaessa ja metsästäjien yhteisiin rientoihin osallistuttaessa on hyvä perehtyä riistahallinnon toimintaan. Voipa naapureiden kommelluksia seuratessa joskus panna merkille joitakin oikeudellisia erikoisuuksia, jotka eivät aina - onneksi - omalle kohdalle satu.

Tämän teoksen tarkoituksena on koota hirvenmetsästäystä koskevaa tai sitä sivuavaa oikeussäätelyä harrastajan näkökulmasta yksiin kansiin. Ihan pelkkää harrastusta tämä ei ole kirjoittajalle ollut, sillä osa asioista on tullut tutuksi lakimiesammatia harjoittaessa. Naapuriseurojakaan ei ole pulaan jätetty, jos neuvoja on tarvittu, mutta siitä on saatettu periä maksu.

Kirjassa on jonkin verran tunkeuduttu muille tieteenaloille. Aseita koskevia vaatimuksia käsittelevässä jaksossa patruunoita koskevat laillisuusarvioinnit ovat helppoja, jos hallitsee ballistiikan. Hirviasun väristä voi äkkiä päätyä fysiikan perusteisiin. Hirvikannan hoitoon liittyvässä jaksossa tullaan riistabiologiaan. Metsästysaikoja koskevassa uudessa jaksossa ollaan tähtitieteen perusteissa. Uudessa viestintätekniikkaa koskevassa jaksossa on tunkeuduttu radiotekniikan puolelle.

Yleensä näissä tilanteissa on kysymys jonkin laillisuuskysymyksen perusteellisemmasta arvioinnista. Lainsäätämisessä ei nykyään välttämättä edes pyritä siihen, että se perustuisi parhaaseen asiaan liittyvään tietoon. Lait voivat syntyä edunvalvonnan tai mielikuvamanipuloinnin tuloksena. Lainsäätäjät eivät välttämättä aina itsekään ymmärrä, mitä tulivat säätäneeksi.

Toisaalta lainsoveltaja tai sen kohteena olevat eivät voi aina odottaakaan, että lain perusteluista löytyisi täydelliset eväät sen soveltamiselle ja noudattamiselle. Laki voi olla hyvä, vaikka sen perustelut olisivat puutteelliset.

Kuten myöhemmin tullaan näkemään, lain soveltaminen ja noudattaminen onnistuu usein vaihtelevalla menestyksellä. Joskus lainsoveltaja voi olla huonompi kuin huono laki. Huonokin laki on kaikille sama, mutta huono lainsoveltaja asettelee kaikki mielensä mukaan. Aina ei ole selvää käytetäänkö annettua julkista valtaa kenties omiin tarkoituksiin, vai onko kyse vain tietämättömyydestä ja taitamattomuudesta.

Sääntelyn kohteena olevat voivat puolestaan rikkoa lakia hyvällä omalla tunnolla, jos he eivät edes tiedä rikkovansa lakia. Usein tietämättömyys ja puuttuva laillisuusvalvonta kulkevat käsi kädessä. Kaikkien säännösten noudattamista ei valvota eikä käytännössä voidakaan valvoa. Moni Suomessa mielellään kuitenkin noudattaa sääntöjä, kunhan niiden sisältö ja tarkoitus on selvillä ja ymmärrettävissä.

Kaikkien hyvien tapojen mukaan esipuheessa tulee kiittää teoksen syntymiseen jollakin tavalla vaikuttaneita. Haluan pitää omat sidosryhmäni omana tietonani, mutta jokainen joka on kiitoksen ansainnut tuntee minut vähintään nimeltä, ja he tietävät oman panoksensa tässä asiassa. Siis kiitos ystävät ja taajaman asukit!

Oulussa 17. tammikuuta 2019

Jarmo Kiuru

LAPUA® NATURALIS

PUHDAS
OSUMA

Passion for Precision

www.lapua.com

2 Metsästäjäkohtaiset vaatimukset

2.1 Metsästäjätutkinto

Metsästäjäksi ryhtyminen edellyttää metsästäjäntutkinnon suorittamista. Koiranohjaajan, hirvenmetsästyksen ajomiehen tai vastaavissa avustavissa tehtävissä toimivan ei tarvitse suorittaa metsästäjätutkintoa. Metsästäjätutkintoa ei vaadita ulkomaalaiselta, joka kotimaassaan on oikeutettu metsästä-mään (MaksuL 1 ja 2 §).

Eduskunnan oikeusasiamies on 29.10.2004 antamassa ratkaisussaan 2586/4/02 kiinnittänyt maa- ja metsätalousministeriön huomiota riistanhoitomaksua ja metsästäjätutkintoa koskevan säännöksen epäkohtiin koskien Ruotsissa vakituisesti asuvia Suomen kansalaisia. Kantelijana tapauksessa oli Ruotsissa vakituisesti asuva Suomen kansalainen, joka ei ollut saanut metsästyskorttia ulkomaalaisia koskevan poikkeussäännön mukaisesti, vaikka hän oli suorittanut metsästäjätutkinnon Ruotsissa.

Kysymys metsästäjäksi ryhtymisestä liittyy metsästyksen määritelmään (ML 2 §). Metsästämistä on luonnonvaraisen riistaeläimen pyydystäminen ja tappaminen sekä siihen tähtäävä pyyntitarkoituksessa tapahtuva toiminta.

Turun hovioikeus 11.7.2017, tuomio 17/127815, dnro R 16/2150. Poika oli ollut hirvimetsällä isänsä passipaikan vie-reisessä passipaikassa ja kiikaroinut isänsä lukottomalla hirvikiväärillä. Pojalla ei ollut metsästyskorttia. Toimintaa ei katsottu metsästykseksi eikä ase-aseen käsittely ollut ampuma-ase-lain vastaista (Ampuma-aseL 88 §).

Erikseen on hyvä tässä yhteydessä mainita, että rauhoittamattomien eläinten pyydystäminen tai tappaminen ei ole metsästystä eikä se edellytä metsästäjätutkintoa (ML 2 § ja ML 5 §). Edellisen tapauksen poika olisi siis voinut ampua hirvikiväärillä esimerkiksi variksen eikä se olisi ollut metsästystä.

Metsästäjätutkinnon lisäksi metsästäjän tai metsästyslain tarkoittamana metsästyksenjohtajana toimivan on suoritettava riistanhoitomaksu (MaksuL 1 §). Metsästäjätutkinto pysyy voimassa, jos asianomainen vähintään kerran viidessä vuodessa maksaa riistanhoitomaksun (MaksuL 2 §). Muussa tapauksessa metsästäjätutkinto on suoritettava uudestaan.

Metsästäjien on hyvä tietää, että riistanhoitomaksuista saaduilla tuloilla katetaan riistahallinnon menot. Tuloarvioissa 2019 riistanhoitomaksujen arvioitiin olevan 11 751 000 euroa (12.30.45.). Määrärahoissa samasta summasta pääosa menee Suomen riistakeskuksen 7 270 000 euroa ja riistanhoitoyhdistysten 2 304 000 euroa menoihin (30.40.50.) ja loput muuhun riistatalouden edistämiseen (MaksuL 3 §).

A photograph of three men in hunting gear posing in a forest. The man on the left wears an orange beanie and a camouflage jacket. The man in the center wears an orange cap with a headlamp and a brown jacket. The man on the right wears an orange cap and a blue shirt. They are all smiling. In the foreground, a large reindeer head with prominent antlers is visible. The background is a dense forest with many thin trees.

Hirvenmetsästyksen edellytyksenä on oikeus metsästää tarkoitukseen sopivalla, yhtenäisellä vähintään tuhannen hehtaarin alueella. Hirvenmetsästys vaatii metsästäjiltä yhteistyötä niin seurojen sisällä kuin niiden välilläkin. Tässä kirjassa tarkastellaan hirvenmetsästysoikeutta, joka voi pohjautua paitsi maanomistukseen myös lainsäädäntöön tai vaikkapa sopimukseen. Kirja tarjoaa pelisääntöjä metsästäjien väliselle yhteistyölle. Se on ainoa Suomessa julkaistu teos, jossa käydään laajemmin läpi vuonna 1993 säädetyin metsästyslain aikana annetut hirvieläinten pyyntiä koskevat oikeusratkaisut.

Lukijapalautetta kirjasta voi toimittaa Jarmo Kiurulle puhelimitse +358 40 503 3017 ja sähköpostitse oikeus@oikeusasematieto.fi.

